

REMISSVAR
2024-12-04

Ert diarienummer U2024/01680

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Remissvar *Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid* (SOU 2024:42)

Inledning

Riksorganisationen Folkets Hus och Parker

Folkets Hus och Parker samlar som riksorganisation en stor del av landets civilsamhälle. Det gör vi genom våra cirka 500 föreningsmedlemmar med hundratals tillhörande möteslokaler, som i sin tur används av ännu fler föreningar över hela landet. Tillsammans engagerar vi många tusentals människor varje år. Det är människor som dels kan vara föreningsaktiva hos våra medlemsföreningar, eller i någon av deras respektive medlemsföreningar, eller som kommer till folkets hus, folkets park och alla våra mötesplatser för att besöka någon av de evenemang som arrangeras där årligen.

Folkets Hus och Parkers roll i folkbildningen

Våra medlemmar, och deras medlemmar, bedriver viktig verksamhet inom kultur, fritid, idrott, platsutveckling, social omsorg, lokal gemenskap och sammanhållning – och inte minst bildning. I mycket stor utsträckning bärs allt detta upp av ideellt engagemang, människor arbetar gemensamt med något de tror, oftast med målet att skapa något positivt för andra än sig själva. Tillsammans är vi därmed en viktig demokratisk kraft för barn, ungdomar, äldre och vuxna män och kvinnor från norr till söder.

I den rollen är folkbildningen för oss en solid grund att stå på.

Våra samarbeten med folkhögskolor, men framför allt med studieförbunden är många och starka sedan mycket lång tid. Samarbeten sker med snart sagt alla stödberättigade studieförbund på olika platser i landet. Starkast band har vi dock, som medlemsorganisation, till Arbetarnas bildningsförbund – ABF. Tillsammans arrangerar våra medlemmar och ABF nära 2.500 cirklar, kurser samt kultur- och demokratievenemang varje år.

Med detta starka engagemang i folkbildningen tackar vi för förtroendet att få lämna remissyttrande på utredningen *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid* (SOU:2024:42).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis beklagar vi att utredningen åtföljs av den enorma nedskärning inom folkbildningen som regering och riksdag har inlett och som regeringen har aviserat ska fortsätta. Folkets Hus och Parker hade hellre sett att utredningens omfattande och givande analys och slutsatser hade ackompanjerats av ett bibehållet eller ökat stöd, som kunnat ge kraft åt utredarens bild av en stark framtida folkbildning.

Folkets Hus och Parker instämmer till fullo i de remissyttranden som Studieförbunden respektive ABF lämnat, inte minst vad gäller mål om civilsamhällets roll som sammanhållande kitt i

samhället och folkbildningens bidrag till demokrati och samhällsnytta, men vill därtill göra följande tillägg.

Bildning mer än utbildning

Utredningen pekar på ett förtjänstfullt sätt på folkbildningens betydelse för individers stärkta möjligheter till egna inkomster och att komma i anställning, genom utbildningsinsatser av olika slag inom folkbildningen. Dessa insatser är mycket viktiga och Folkets Hus och Parker instämmer i utredarens vilja att öka dessa möjligheter.

Bildning är dock något mer än utbildning. Bildning är tankekraft och vad demokratier och all kultur vilar på.

Inte minst aktiviteterna inom vår egen organisation i samarbete med folkbildningen visar på den nytta som finns för både individ och samhälle – och som vi önskat fick mer utrymme i utredningen. Utbildning kan öka möjligheter till egen försörjning, men bildning gör också så mycket mer: Bildning stärker demokratiska värderingar hos individer och kan på så vis bidra till tryggare, mer sammanhållna samhällen.

Formen som studieförbunden står för ger i sig en demokratisk träning för deltagarna och ökar tillit och öppenhet i de lokalsamhällen där aktiviteter arrangeras.

Därtill ger bildning enskilda individer kraft och ökad livskvalitet. Att få bilda sig genom folkbildning och kultur, utan att direkt koppla kurs eller aktivitet till arbete, kan ge människor både förbättrad förmåga att se sammanhang, känna gemenskap och skänka ökad livsglädje. Bildning står för kunskap för hela livet, inte bara i nuet. Den bildning som folkhögskolor och studieförbunden står för kan helt enkelt öka människors grundtrygghet och framtidshopp, på avgörande sätt för både individ och samhälle.

I svåra tider där både ekonomi och krismedvetenhet tynger befolkningen är dessa värden kanske viktigare än någonsin. Vi bedömer att en ny politik för folkbildning bör ta fasta på dessa faktum tydligare än vad utredningen ger uttryck för.

Folkbildning positiv kraft för sammanhållet samhälle

Folkets Hus och Parker arbetar sedan många år aktivt och målmedvetet med att bredda vår verksamhet och inkludera fler i engagemanget för bildning, kultur och mötesplatser i alla delar av samhället. Vårt arbete med nya mötesplatser i det som kallas utsatta områden är framgångsrikt. Vi vill därför understryka det som även Studieförbunden lyfter i sitt remissyttrande: Att nå underrepresenterade grupper är nödvändigt, men kräver också resurser.

Utredaren gör rätt i att peka på behovet av att äga kraft åt att nå de som idag inte alltid nås. Vi ser hur föreningsliv och folkbildning har en enormt stor potential till positiv förstärkning i socioekonomiskt sårbara områden, med minskad polarisering och stärkt egenmakt som synliga resultat. Vårt arbete visar dock också att det kan ta tid att bygga upp nya relationer och nya strukturer som gör att man framgångsrikt kan nå nya grupper och skapa långsiktiga goda resultat. Om staten med utredningen ökar målsättningarna på området breddat deltagande är det alltså mycket välkomnat, men bör också åtföljas av rimliga resurser.

Behovet av ett fristående civilsamhälle

Folkets Hus och Parker noterar med viss oro att utredningens positiva förslag om att öka transparens inom folkbildningen på sikt kan leda till att hela civilsamhällets autonomi kan riskeras. Vi vill understryka att alla nödvändiga insatser för att öka insyn och kontroll över statsbidrag till

aktörer inom föreningsliv och folkbildning alltid nogsamt måste vägas mot behoven av att skydda civilsamhällets oberoende ställning. I de samhällen där statens behov av styrning tillåts övertrumfa vikten av ett fritt föreningsliv har demokratin generellt en långt svagare position.

Folkbildningen har en betydande roll inom det svenska civilsamhället och förgrenar sig i stora delar av föreningslivet. Förändringar inom folkbildningspolitiken som innebär ökad statlig styrning kan därför innebära mer långtgående effekt än vad utredaren redogör för.

I Sverige engagerar sig ännu runt 30 procent av befolkningen i föreningar av olika slag. Det är viktigt för sammanhållning och stabilitet att staten lyckas upprätthålla en förtroendefull relation till dessa delar av så många människors vardag och liv.

Civilsamhällets autonomi är avgörande för en stark demokrati och måste fortsatt värnas.

För Riksorganisationen Folkets Hus och Parker

Nina Andersson, VD